

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Bod Péter.

Belmunkatársak: DR. BARTÓK ISTVÁN, BOROS GYÖRGY, DR. CSERNÁTONI GYULA, CZIRJÁK ALBERT,
DR. FERENCZI ZOLTÁN, RIEGER IMRE ÉS SÁNDOR JÓZSEF.

Megjelen — július és augusztus havát kivéve — havonként kétszer,
legalább egy írnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt., félévre 1 frt 50 kr.
Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 kr-ra számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illető közlemények a szerkesztőhöz (Belső-
Szén-utca 3. sz.), az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig —
NAGY KÁLMÁN közs. isk. igazgató-, egyleti pénztárnok címén — a
kiadó hivatalba (Feleki út 1. sz. a.) küldendők.

A községi iskolák nyomorúsága.

Ez idő szerint a községi iskolák tanítói fizetésének kérdése le van véve a napi rendről; a mult évben felhangzott panaszok elnézettek; a mint tudjuk a községi népiskolák tanítói a mult évre megkapták fizetésüket. Vajjon véglegesen el van-e intézve ez az ügy? Óhajtandó, hogy úgy legyen. Részemről azt hiszem, hogy a kérdés csak elodáztatott, de nem oldatott meg; a jelen viszonyok szerint nem is oldható meg; a községi iskolák felállításánál a kiindulási pont téves, az alaprossz lévén, a következeseknek zavarosoknak kell lenniök.

A népiskolákról szóló törvény alkotásakor a népnevelés kizárólag az egyházak kezében volt, sőt, mondhatni, nagyobbára ma is azok kezében van; hogy helyesen-e vagy nem: e helyen nem vitatjuk. A törvényhozás előtt azonban az állami népnevelés képe lebegett; a népoktatást sajátlag államivá tette; e célra megalkotta az állami adminisztráció keretét. A közoktatási kormány, mint a törvény végrehajtója, a felekezetekkel szemben passiv ellentállást foglalt el, sőt a törvényben megalkotott állami adminisztráció következményéül azokat gyámság alá helyezte: a népnevelésügyében velök nem egyezett, nem szerződött.

A törvény módot és alkalmat nyujt községi iskolák állítására. Ezt bizonyára a belga törvényből vette a törvényhozás. A belga törvény ugyanis a népnevelést a községek jogának és kötelességének nyilvánította. Ez az egyedül igazságos és a dolog természetéből folyó elv, a melyet azonban nálunk megállapítani nem lehetett annál az oknál fogva, hogy a népnevelés tényleg a különböző egyházak kezében volt; országos törvényünk pedig nem lehetett oly radikális, hogy az egyházakkal elszámoljon. Ámde Belgiumban is maga a

törvény nyujtott alkalmat arra, hogy az igaz elv megrontassék. A községeknek ugyanis az a jog adatott, hogy a kehelökben volt népiskolát, vagy ha több volt, a melyiket tetszett, községinek nyilatkozassák, adoptálják; ez által a népnevelés az egyház kezében maradt, a községek pedig segedelmeztek, támogatták az egyházat az iskola fentartásában, ezen az úton a népiskolák sajátlag felekezeti maradtak.

Ha vizsgáljuk, hogy miként keletkeztek hazánkban a községi iskolák, úgy találjuk, hogy hasonló eset történt; mert közoktatási kormányunk tartózkodott a felekezetekkel való minden közöségtől; az olyan erősebb hitközségek, melyek a polgári községben is többségben voltak, mint polgári községek, illetve a község czime és látszata alatt, iskolájokat, melyet addig fentartottak, községinek, addigi tanítóikat, kántoraikat községi tanítóknak nyilvánították; bátran elmondhatjuk, hogy a közül az 1844 községi iskola közül, melyeket a közoktatási kormány az országgyűléshez tett legutolsó jelentésében ilyeneknek jelez, a legnagyobb rész megannyi adoptált felekezeti iskola.

Plausibilis és új lévén a községi iskola eszméje, mind a közoktatási kormány, mind pedig a községek meggondolatlanul, számítás nélkül mentek bele az ügybe. A közoktatási kormány nem vette tekintetbe, hogy mig Belgiumban a községek a magok számlájára, saját terhökre, költségekre adoptálták a felekezeti iskolákat, nálunk a községek nagyobbára az ország terhére adoptáltak; elvállalták ugyan a törvény által engedélyezett 5% adót, a felállítási és fentartási költségek csekély részét, de a terhek és költségek nagyobb részét az állam vállalta el, építkezésekre részben megtérítés, részben kamat nélkül vagy nagyon cse-

kély kamat mellett tetemes összegeket adott egyes községeknek.

Nem vette tekintetbe az állam, hogy a községi iskoláknak ily módon való felállítása sajátlag nagy igazságtalanság: míg ugyanis az ország 12,694 községe közül 1844 a népnevelés ügyében az államtól segélyt kap, addig a legnagyobb rész nem csak nem részesül segélyben, hanem ama néhány kiváltságolt község kizáró érdekében tett állami költségekért az adója növekszik, illetve azokat a községeket segedelmezi.

A községek nem vették fontolóra, hogy eleget tudnak-e tenni az elvállalt kötelezettségeknek. És most, miután a községi terhek, adók különböző czimeken megszaparodtak, még az 5% törvényes adót is sokalják; az iskola tartás költségeiből elvállalt hányadot, az építkezésekre fölvett előlegeket nem akarják, nem bírják fizetni.

A közoktatási kormány pedig arra a tudatra jutott, hogy igen nagy terhet vállalt magára; mind a két szerződő fél menekülni akar a költéségtől; mindenik fél a másikhoz útasítja a községi iskolát és tanítóját követelésével.

Úgy látszik, közoktatási kormányunk észrevette e tévedést; a községi iskolák felállításának lendülete megcsappant. 1883 óta a tanfelügyelők épen úgy nem akarnak hallani — hihetőleg útasítás nyomán — községi iskolák felállításáról, mint a mennyire 15 évvel ezelőtt azok állításában buzgolkodtak, hihetőleg útasítás nyomán. Az 188²/₃ tanévben 32 községi iskola szűnt meg: némelyik államivá lett, a többiek visszakerültek a felekezetek kezébe.

Mivel azt az elvet, melyet egyedül helyesnek és igazságosnak tartunk, hogy tudniillik a népnevelés a községek joga és kötelessége, ez idő szerint különösen a felekezeti féltékenység miatt nem lehet életbe léptetni, s mivel a községi iskolák jelen alapon való állását helytelennek és igazságtalannak tartjuk, a községi iskolák számának apadásán örvendünk. Azonban még elég van arra, hogy bajt csináljanak.

Nézetünk szerint a községi iskolákat és tanítóikat nem lehet oly kellemetlenségeknek kitenni, a melyeknek a nyilvánosan tudatra hozott jelenségek szerint ki vannak téve. Közoktatási kormányunkat kérnünk kell, hogy a létező ily iskolákkal szemben elvállalt kötelezettségét teljesítse s a községeket az őket terhelő kötelezettségek teljesítésére szorítsa reá.

És mivel e viszonyt nyílt sebül nem óhajtható és tanácsos a messzi jövőre is örökség gyanánt hagynunk, el kell a kérdéssel számolni.

A legegyszerűbb mód volna a gyökeres változtatás: a községi iskolák és állam közt levő

viszony megszüntetése. Ezt azonban a községek és magának a tanügynek tetemes kára nélkül egyszerűre tenni nem lehet; de a viszonyoknak habár lassan, fokozatosan történő felbontását az ügy érdekében óhajthatónak tartjuk.

Kovácsi Antal.

Az emlékező tehetség neveléséről.

(Folyt. és vége.)

Egyik növendékünk rövid idő alatt képes valamit megtanulni s készséggel is reprodukálja a tanítás anyagát, holott a másik, talán épen oly jó akaratú, mint társa, ugyanazon idő lefolyása alatt csak felét volt képes a feladatnak elsajátítani s visszaidézni. Kérdezzük meg azonban őket holnap: aligha az nem lesz az eredmény, hogy az első a könnyen felfogottakat hamar el is felejtette, míg a másik, a nehezebb és lassúbb felfogású gyermek, a mit megtanult, azt tudni is fogja. Ebből a példából is látható, hogy a felfogási könnyűség még mindig nem elég biztosíték arra, hogy a tanuló meg is fogja őrizni tudni a megtanultakat; kiviláglik az is, hogy a kevésbé élénk felfogású gyermekek kitartó szorgalommal több ismeretanyagot gyűjthetnek, mint élénk eszű s épen e miatt gyakran el is bizakodott társaik.

Legyünk tehát azon, hogy növendékeinkkel megértessük, mikép a felfogásban való könnyűség állandó gyakorlás nélkül még nem sokat ér; úgyszintén annak, a ki talán gyengébb fejű, nyujtsunk biztosítást, hogy kitartó igyekezettel ő is eredményeket lesz képes felmutatni. A puha anyagba hamar hatol be a czölöp, de könnyen is kirángatható; holott a szilárd föld nehezebben enged ugyan az ütéseknél, de ha egyszer bele vertünk valamit, bajjal is lesz az onnan kihúzható. Ez a példa teljesen analog a felfogási és megtartási különbségeknél előforduló esetekével.

Az emlékező tehetség fejlesztésénél a fennebbiek után tekintettel kell lenni azokra a szabályokra is, a melyek ezen lelki képességünk tökéletesbitésére s megszilárdítására vonatkoznak. És itt kétségkívül első helyen áll a gyakorlás. Semmiféle lelki tehetség nem szorúl annyira a gyakorlásra, mint épen ez. Az ismétlés a gyakorlás föltétele, s ezért fordítottak minden időben oly nagy gondot rá. Repetitio est mater studiorum, mondták már a régiek. Az iskolának tehát sok időt kell fordítani a gyakori ismételtetésekre, a kellő begyakorlásra, mert a gyermekek nagy része könnyen fog fel ugyan valamit, de hamar el is felejt. A jó tanító gyakran ismétél s minden tantárgynál igyekszik bele vonni a korábban tanultakat az újabban tárgyalandók keretébe; a helyes didaktikai útát követő tanférfiú soha sem téveszti szem elől azt a régi, de mindig igaz mondást: nem sokat, de sokszor.

Az ismétlés mellett sokat tesz az emlékező tehetség fejlesztésénél és megszilárdításánál az a körülmény is, hogy miúgy mértékben képes az emlékezetnek átadandó dolog a tanuló érdeklődését fölkelteni. Az érdeklődés, a mint tudjuk, a tárgyi oldal mellett, a lélekre történő kellemes vagy kellemetlen hatástól, tehát a hangulatkeltéstől függ. Tapasztalati igazság, hogy arra, a mi bennünket érdekel, könnyebben és tartósabban is vagyunk képesek visszaemlékezni. Innen van, hogy a hazai történet évszámai jobban bevésődnek emlékeze-

tünkbe, mint az egyiptomi királycsaládok chronológiája; hibeiben megtartjuk a növényrendeknél, osztályoknál, csoportoknál előforduló neveket, mint a gyakran szárazon előadott nyelvtani szabályokat. Az érdeklődésnek azonban két nemét szoktuk megkülönböztetni: az egyik felületes, mulékony, tehát nem a dolgok benső mivoltához tapadó, a másik pedig komoly, tartós, tehát a dolgok belsejéből keletkező. Csakis ez az utóbbi méltó, mint nevelési tényező, a figyelemre, s csakis az ilyen belső érdeklődés hozhat létre az emlékező tehetség fejlesztésénél is kívánatos eredményeket.

Ezek után vessünk egy pillantást azokra a módszerekre is, a melyek szerint egyes tanítók az emlékező tehetség nevelésénél el szoktak járni. Három osztályát különböztethetjük meg a szokásosabb módszereknek, melyek egyike a *mechanicus*, másika a *művészieskedő* s a harmadik az *okszerű* eljárásban áll.

A *mechanicus* módszer abban gyökerezik, hogy a tanító a szavakat és mondatokat bizonyos sorrendben elmondja és ismételteti. Könnyen átlátható, mint fennebb is érintettük, hogy ilyenkor a gyermek csak pusztán szavakat, hangokat tanul meg és nem magát a dolgot. Tehát ez a *methodus* teljesen hibás.

A másik, a *művészieskedő* módszerrel arra törekszünk, hogy a megtartatni szándékolt képzeteket valami más dologhoz csatoljuk, így pl. hangokhoz, képekhez, a melyek t. i. az előbbiekkal valami külső hasonlóságban állanak, — továbbá valamely felőlő különbséghez, ellentétbe, alakhoz stb. Ez az eljárás, az úgynevezett *mnemotechnika*, szintén egy nagy hibában szenved, s a ki hozzá szokott, hogy csak ilyen, a dolgok lényegén kívül álló s vele szorosan össze nem függő mesterséges eszközök segítségével képes csak valamit megtartani, annál az értelem eltűnyül, az itélő tehetség hamis útra téved, s a gondolkodás menete bizarr, különködő lesz. Lássunk egy *mnemotechnikai* példát. „Nagy Károly, a ki nagy volt a hadban, nagy a békében, 814-ben Kr. u. halt meg.“ Hogy az évszámot megőrizhessük, a 8-ast az enyészetre emlékeztető fővényórának, az 1-est a lándzsának, a 4-est az ekének jelképével lehetne ellátnunk, mint a melyek a fennebbi mondatot, illetőleg évszámot *symbolice* megmagyaráznák s megtarthatóvá tennék.

A harmadik módszer az *okszerű* eljárásban nyilvánul. Ez, a mint neve is mutatja, egyedül a legheylesebb s a lélek fejlődési törvényeinek a legmegfelelőbb. Az *okszerűség* elvéből foly, hogy a tanító a megőrizendő képzeteket természetes és logikai vonatkozásaik szerint igyekszik osztályozni. A lélek, így vezetve, egyik képzetéről könnyen fog a másikra átmenni, mert tapasztalati igazság, hogy a rend és rokonság az emlékezetnek átadott képzetekben a legbiztosabb eszköz a megtartásra és a helyes visszaidézésre. Találón mondja Plátó, hogy a jó értelem jó dolog ugyan, de eltűnik, ha bizonyos alaphoz nem kötjük. A gyermek ezen módszer segítségével sokkal könnyebben tanul és jobban is megtart akármit, mint a *mechanikus* vagy a *művészieskedő* eszközök alkalmazása által. S ha a képzetek és fogalmak a természetes útát fogják követni, ha egymással bizonyos sorrendben könnyen társulhatnak, *egyszersmind elő lesz segítve* a gondolkodás magasabb működése: az itélés és okoskodás is. Sőt az emlékező erőnek *okszerű* fejlesztése nem csak magára a szorosabb értelemben vett gondolkodásra, hanem közvetve az akaratra és a kedélyi életre is befolyást gyakorol. Minden tanulás, minden gondolkodás ugyanis bizonyos

akaraterő kifejtést kíván, s így az állandó gyakorlás nemcsak az értelmi anyagra hat gazdagítólag, hanem szilárdítani fogja az elhatározást is; a kötelesség teljesítéséből keletkező érzélem: a munka sikere meg kellemesen hat vissza a kedélyi állapotra is. Ekképen tehát az emlékező tehetség *okszerű* fejlesztése egyúttal a jellem- és szívképzésnek is eszközül szolgál, megóvja a gyermeket a szórakozottságtól, a semmittevéstől, táplálékot nyújtva a léleknek, a mivel foglalkozhassék: megóvja őt az unatkozástól is. Zajzon Dénes.

S Z E M L E.

Anglia.

Az angol néptanítók Dublinben egy nagy congressust tartottak a karácsonyi ünnepek után. Érdekes volt ez a congressus már csak annál a viszonytól fogva is, a mely Irland és az anyaország között most olyan kérdésessé vált. Nagy hidegben, hóban, szárazon és vizen sokan vagyis összesen 133-an gyültek össze. A Home rule kérdés őket is foglalkoztatta bőviben a mult évben, de most csak belügyekre gondoltak; ezek között, kivált az irekre nézve, legelső és legőgetőbb az életkérdés. Az ir tanítók is vajmi soványan vannak fizetve. Eddigélé legtöbb időt a fizetés kérdésével töltöttek. Elnökük Mr. Nealon, ki úgy látszik derék ember, tiltakozott ez ellen s követelte megnyitójában, hogy az illetékes helyeken intézzék el és mentsek meg tőle a tanítókat, kiknek sokkal nemesebb feladataik vannak ennél. Tiltakozott az ellen, hogy a tanítót az *eredmény* szerint fizessék. A tanító, ha tanít fizetést érdemel, s azt neki meg kell adni. Hogy mi lesz az eredmény, az így is a tanítótól fog függni; hogy biztos is legyen, annak az a módja, hogy alkalmazzanak jól képzett és hivatott tanítókat.

Az ir tanítók mostani állapota nem kívánatos. Van 10,488 képesített tanító. Ezek fizetése 664,641 sterling font (tizszer annyi forint). Egy tanítóra esik 69 font. Ez pedig nagyon miserabilis összeg. Nemcsak, de szegényire válik a tanítónak, ha a legközönségesebb kézműves-el hasonlítja össze magát. Az angol walesi és skót tanítóknak sokkal jobb dolguk van, mert ott a férfi 121, a nő 74 sterling fontot kap, vagyis szinte kétszer annyit mint itt. A gyűlés meg négy napot tartott és sok fontos helyi érdeklődést tárgyalt le. Különös, hogy az angol gyűléseken szokásos felolvasások itt nem szerepeltek, s hogy tehát a négy napot nagyobbára administratív egyleti ügyekkel töltötték el.

A skót tanítók nevelésügyi Instituteja évről évre nagyobb sikerrel működik. Évi gyűléseket csak most tartották meg s ellentétben az ir tanítókkal nagyobbára mind elvi kérdésekkel foglalkoztak, melyekről jeles emberek terjedelmes tanulmányt olvastak fel. Az elnöki beszéden kívül, mely magában egy tartalmas értékezés volt, öt felolvasást tartottak. Az elsőt egy vidéki nagybirtokos tartotta az iskolaszékek hivatásáról és szervezetről. Nagy súlyt helyez a szülék befolyására, mely az iskolaszékekbe leendő bevételek által érvényesülhet. Ez azért szükséges, a felolvasó szerint, hogy a tanító választásánál, illetőleg elbocsátásánál szerepük legyen. Ez utóbbi ellen erősen kikeltek a felszólalók s kivált az egylet titkára, ki nagyon veszélyesnek tartja, hogy 4—5 embernek, kik a mellett érdekelt felek is lehetnek, oly hatalmuk legyen egy tanító felett, hogy azt el is bocsáthassák. A titkár azt óhajtáná, hogy bizonyos időig terjedő szolgálat előtt egy tanító se legyen elbocsátható.

Az olyan nők oktatásáról olvasott fel egy képzőintézeti igazgató, kik tanítók akarnak lenni valósággal. Erről bővebben szólunk egy közelebbi alkalommal.

Az ipar iskolákról s általában a kézműiparra való előkészülettel foglalkozott egy másik igazgató. Különösen kiemelte, hogy a közép és felső iskolák osztályzaival parallel osztályokban tanítandók az idevonatkozó tárgyak. A felsőbb és pedig az V. és VI. osztályba már kevés tanuló megy fel, úgy, hogy a VI-ik osztály csaknem fölösleges. E helyett ajánlja, hogy a tárgyak tudományos tanulmányozása céljából nyitassék egy külön osztály, melybe aztán azok léphessenek be, a kiknek kedvök van rá.

Volt még egy tanulságos felolvasás a zenetanításról. A felette érdekes gyűlés utolsó felolvasója az elemi-, közép- és felső neveléssel foglalkozott.

Az elemi nevelés célja — a felolvasó szerint — az, hogy táplálja az érzelmet. A gyermek fogékony, akarata gyenge. Ez a fogékonyság biztosítéka a későbbi növekedésnek. A gyermek sokkal fogékonyabb mindazok az érzelmeik iránt, a melyek az ember főtulajdonai. Épen a milyen hangon akarunk, olyanon játszhatunk érzelmeink. Figyeljünk, hogy mindig legyen összhangzó. A belső érület mellett táplálni kell a külső felfogás iránti hajlamot is, és pedig bizonyos rendszer szerint. De lássunk egy néhány észrevételt szöveg szerint:

„A tekintély hangja mindig csengjen a gyermek fülébe. A gyermeknek meg kell tanulni, hogy ő törvény alatt él s a szerint kell élnie. Az értelem iskolázását biztosítja az olvasás, írás, rajz és számítás elsajátítása.

A gyermek a kamasz kor kezdetén (14 év körül) új életbe lép. Ekkor már akaratos kezd lenni a fiú. A tanító feladata ezután mind a fegyelem körül összpontosul. Az emberi lélek jelenlegi változásait és kicsapongásait a fegyelem ellensúlyozza. Igaz, hogy a nevelés most sem maradhat el. Ennek mindig harmoniában kell tartania a belső érzéseket a külső természettel, de, ha az elemi neveléssel nem

vetettük meg az alapját mindkettőnek, kétes, hogy milyen lesz a siker. Az alkalom egyszer kínálkozik s egész időre szól. A ki egyszer elszalasztotta az alkalmat, vajmi kevés reménnyel lehet az iránt, hogy másodszor is megkapja. Ezzel a tanítónak tisztában kell lenni. Most már a természet tevékenységre ösztönzi. A fiú már nem oly hajlandó felfogni az impressiókat, mint eddig, inkább maga igyekszik szerezni másoknak. Ő most kezd akarni, vagyis legalább ehhez hasonlót akar érvényre juttatni mind testileg mind lelkileg. Szeret tenni. Nem szereti, hogy keze alá szóljanak s azt sem, hogy róla beszéljenek. Neki már van véleménye. Bizonyos önteltséggel kezd megítélni másokat. Mutogatni akarja, hogy ő mi s mit tud megtenni. A kérdés az, hogy mint bánjunk el vele? És ez nehéz kérdés. Mert először is meg kell engednünk, hogy nőjön, már pedig az elnyomással nem segítjük elé a növést; sőt ebben a korban az elnyomás a kevésse bátrakat együgyűekké, a bátrakat pedig macacsokká, erőszakosokká, durvákká és indulatosokká teszi, s az igazat és szépet megátalítja vele.

Munkára van szüksége. Maga a fiú előre kijelöli, hogy neki tevékenység kell. Adjunk neki munkát. Hadd legyen mivel küzködjék még tanulás közben is. Nem kell félni, hogy nehezen jut hozzá. Az olyan észfejléstző tanulmányokkal, a melyek a számtan és nyelvtan, foglaljuk el most legalább fele idejét. Erkölcsei érületét most már csupán szóval nem lehet kormányoznunk. Keressünk és mutassunk fel előtte élő jellemképeket s vonassuk le vele a következtetést. Ez az a kor, a mikor a heroizmust kezd megérteni s a mikor a hősiesség alakok kezdik vonzani. Az értelmére is eszményekkel kell hatni. Az irodalomban a műrecek már hatással vannak rá. Az irodalmat nem szükség mindig válogatva adni elébe. Hadd vonja le néha maga is a következtetést.

Nemcsak az elmének, hanem a testnek is legyen meg

T Á R C Z A.

A régi és új műveltség.

Taine: „A művészet bölcselete Görögországban” című művéből.
Fordította: Dr. Ferenczi Zoltán.

(Folyt. és vége.)

Ha a vallásos kultúra nálunk az önkényes hajlamok fölébe helyezte az össze nem illő érzelmeket, a világi kultúra lelkünkbe a kidolgozott és idegen ideák egész tömkelegét zavarta be. Hasonlítsuk össze a nevelésből az elsőt és leghatalmasabbat, azt, a melyet a nyelv ad Görögországban és nálunk. A mi új nyelveink az olasz, spanyol, francia, angol, tájnyelvek: elromlott maradványai egy szép nyelvnek, a melyeket a hosszú hanyatlás elrontott és az idegenességek s az összeelegyülés még jobban elferditettek és összezavartak. Hasonlítanak oly épületekhez, melyek egy régi templom romjaiból vannak rakva és idegen anyagokkal esetlegesen összetákolva; s valóban megrongált latin kövekből, melyek más renddel vannak összerakva, az út kavicsaiból és ilyen-olyan épületanyagból raktuk azt az épületet, a melyben élünk, még pedig kezdetben góth kastélynak, ma modern háznak. Szellemünk benne él, mert hozzá van alkotva; de mennyivel inkább kedvére mozgott a görögöt a magáiban! Mi nem értjük meg első tekintetre egy kevésse általánosabb jelentésű szavainkat; nem elég átlátszó; nem láttatják gyökereiket, azt az érzéki tényt, a honnan véve vannak; nekünk meg kell magyaráznunk azokat a fogalmakat, melyeket hajdan erőfeszítés nélkül megértettek, egyedül az analogia segítségével, minők: *genre, espèce, grammaire, calcul, éco-*

nomie, loi, pensée, conception stb. Még a németben is, a hol ez az akadály kisebb, hiányzik a vezető fonál. Majdnem egész bölcselati és tudományos szótárunk idegen, hogy jól használjuk, kell tudnunk görögül és latinul; és a legtöbbször rosszul használjuk. Ez a műszavak szótára egy csomó szót bevitt a társalgási és irodalmi nyelvbe, innen van, hogy ma súlyos és nehezen kezelhető fogalmakkal beszélünk és gondolkozunk. Teljesen kézzelen és megjegezedve kapjuk őket; ismételjük megszokásból; használjuk fontosságok mérlegelése és árnyalatai megkülönböztetése nélkül; csak körülbelől mondjuk azt, a mit mondani akarunk. Az írónak tizenöt évre van szüksége, hogy megtanuljon írni, nem lángeszűen, mert az nem tanulható, hanem világosan, folyamatosan, egyéniesen és szabatosan. Ezért kényszerül elébb megvizsgálni és kikutatni vagy 10—12 ezer szót és különböző kifejezést, följegyezni eredetöket, származásukat, rokonságukat, összerakni újra és eredeti terv szerint minden eszméjét és egész szellemét. Ha ezt nem tette meg s mégis okoskodni akar a jogról, köteleességről, képről, államról és az ember minden nagy érdekű dolgáról, akadozik és botorkázik, belezavarodik a nagy és bizonytalan mondásokba, a hangzatos közhelyekbe, az elvont és visszataszító mondásokba; tekintsük meg e mellett az ujságokat és népszónokok beszédeit; ez különösen sorsa az előkelő munkásoknak, a kik azonban nem mentek át a classicus nevelésen; ezek nem urai a szóknak, sem következőképp az eszméknek; tudós nyelven szólnak, mi nekik nem természetes; rájuk néz-

a kellő tevékenysége. A testgyakorlat, különösen pedig a jól rendezett játékok el ne maradjanak.“

A *mesterinasok estvéli tanítása* ügyében gyűlést tartottak Bradfordban, melyben kimutatták, hogy az inasok tanítása heti tizenkét órával nem vezethet célra, mert igen sok tárgy van felvéve; *ugyanazért ajánlja a gyűlés*, hogy a tárgyakból némelyek hagyassanak ki. Különösen pedig ajánlja, hogy a rajzot tanítsák a rendes elemi iskolákban s ne az estvéli iskolákban is. Ugyancsak ezen a gyűlésen ajánlották azt is, hogy a tanulóknak bírassék tetszősökre a tárgyak megválasztása.

Bs.

I R O D A L O M.

Könyvismertetés. A földrajz alapfogalmai kapcsolatban Brassómegeye földrajzával. Az elemi népiskola III ik osztályában leendő használatra, tanítók számára, a brassómegeyi hiv. tanítótestület megbízásából és adatai nyomán összeállította Veres Sándor áll. felső népisk. igazgató. Brassó. Nyomatott Römer és Kamnernél. (134 lap.) 1886. Ára?

E mű is egyike azoknak a megyei monographiáknak, melyeket újabb időben hazánk minden megyéjéről, kevés kivétellel, szerkesztettek. Tagadhatlanul szükség van az ily lakóföld-leírásokra; s mégis, ha azok nagy részben kedvezőtlenül fogadtattak, egyik oka az, hogy a szerzők mindenike művét egyszersmind a népisk. III. osztálybeli tanulójának kezébe adni is célozta. Arra szükség nincs, s nem is indokolható, hogy ilyen mű leírását a tanuló kezébe adjunk.

Ezen művet azonban szerzője — igen helyesen — egyenesen a tanító számára állította össze, reá bízva,

ve ez zavart: tehát megzavarja kellemöket is, nem volt idejük, hogy cseppenként átszűrjék. Roppant hátrány ez, és a görögök mentek voltak tőle, nálok nem volt eltérés az érzéki dolgok nyelve s a tiszta okoskodás nyelve közt, a nép nyelve és a tudósok beszélt nyelvé közt; az egyik folytatta a másikat; nincs oly szó Plátó dialogusaiban, a melyet ne tudna a gymnasiumból kilépő ifjú; nincs egyetlen mondás Demosthenes egyik szónoklatában is, mely ne találna egy teljesen kész kis helyet egy athenaei kovács vagy paraszt koponyájában. Próbáljuk meg görög nyelvre jól lefordítani Pittnek vagy Mirabeaunak valamelyik beszédét, sőt egy darabot Addisontól vagy Nicoletól, kényszerítve leszünk újra gondolni s átalakítani, kényszerítve leszünk ugyanazokra a dolgokra a tényekhez és érzéki benyomásokhoz¹⁾ közelebb álló kifejezéseket keresni. Élénk fény fog minden igazságot és hibát szembeötlővé tenni; az, a mit előbb természetesen és világosnak tartottunk, affectationnak s félig homályosnak fog tetszeni, és az ellentét ereje megérthetővé teszi előttünk, hogy a görögöknél a gondolkodás eszköze egyszerűbb lévén, miért teljesítette jobban és kevesebb erőfeszítéssel hivatását.

Más részről az eszközzel a mű is bonyolulttá lett s pedig mértéken túl. A görögök eszméin kívül birjuk mindazokat, melyeket tizezrenyolcz évszáz alatt alkottak.

¹⁾ L. e. ponton Paul-Louis Courier iratait, ki styljét a görög után fejleszté. Összehasonlítandó Herodotos első fejezeteinek fordítása tőle a Larcher-féleivel. George Sand a *Français le Champi*, *Maitres Sonneurs*, *Mare au Diable* cz. műveiben nagy részt elaltálta a görög styl egyszerűségét, természetességét és világos logikáját. Különös ellentéte ez a modern stlynak, melyet akkor használ, midőn saját nevében szól vagy beszélteti művelt személyeit.

hogy belőle a legszükségesebbeket kiválasztva, a népiskola III. osztályában használhassa.

Ismert dolgok ismétlésébe bocsátkoznám, ha indokolnám, hogy miért van szükség a megyék leírására s az ugynevezett földrajzi alapfogalmak tanítására. A lakóhely ismertetésének szükségét hazánkban is, még a múlt százban belátták. Petik Ambrus gyulai kath. kántornak 1784-ben „Békésvármegye tartománya földének leírása“ cz. alatt kiadott műve e mellett bizonyít.

Ennek a tanítási elvnek: ismertről haladni az ismeretlenre, alkalmazását már akkor belátták. Ma már kevés azoknak a megyéknek a száma, melyekről ily önálló ismertetés nincs.

A lakóhely ismertetésénél sajátíthatók el a gyermekekkel azok az ismeretek, melyekkel képesítve lesznek megismerni azokat a helyeket is, melyeket nem láthatnak. Mert a lakóhely ismertetésénél bemutatott képek „lényege ugyanaz marad mindenütt, csupán vonásainak elhelyezése s a keret változik.“ E képek az ugynevezett földrajzi alapfogalmak; ezeknek kellő megértése teszi függővé a földrajz tanítás sikerét.

E mű is ily lakóhely ismertetés. Két szakaszból áll. Az első szakaszban a földrajzi alapfogalmakat nyújtja Brassó város leírásával. Az ismertetés előbb a szabadban történik, azután a tanteremben a táblán és térképen mutatattak fel a szerzett ismeretek; ezeket ismét a tanítónak szánt „begyakorló kérdések“ követik. S a szakaszt a járásról és megyéről nyújtandó általános ismertetés zárja be.

A második szakaszban előbb Brassómegeye általános leírását adja, fekvése, területe, hegyei, vizei, éghajlat, lakosság, termények, foglalkozás, talajviszonyok, termékenység, ásványok, ipar, kereskedelem, vagyoni

Származásunk óta elhalmoztattunk a mi szerzemő nyelinkkel. A durva barbárságból kilépéskor, a közép kor első bajnolodásánál a gyermek szellemnek, mely a lig dadogott, meg kellett magát raknia a classicus ókor, a régi egyházi irodalom, a szérszálhasogató bizanti theologia, Aristoteles terjedelmes és finom encyclopediája maradványaival, mely többbit arab magyarázóit tekervényessé és homályossá tettek. A renaissance óta a visszaállított ókor megjött, hogy minden conceptióit még hozzá tegye a miénkhez, néha megzavarja eszméinket, jogtalanul ránk tolja tekintélyét, tanait és példáit, minket latinokká és görögökké tegyen nyelvre és észjárásra nézt, mint a XV. évszáz olasz íróit, ránk szabja drámájának és styljának formáit a XVII. évszázban, ránk kényszeríti maximáit és politikai utópiáit mint Rousseau korában s a forradalom alatt. Azonban a kiszólesült patak növekedett végtelen mellékfolyamok által, a tapasztalati ismeretek s az emberi fölfedezés naponként való hatalmas gyarapodásával, az élő civilisatiók különféle járulékaival, melyek egyszerre elfoglaltak öt-hat nagy országot. Vegyük hozzá száz év óta a modern nyelvek és irodalmak kiterjedt ismeretét, a keleti és távoli civilisatiók fölfedezését, a történelem rendkívüli haladását, mely föllevenítette szemünk előtt annyi népfaj és annyi évszáz erkölceit és érzelmeit; a folyó ép oly tarka mint roppant folyamra lön: ime, a mit mostanság az emberi szellemnek be kell nyelni és a Goethe genieje, türelme és hosszú élete szükséges, hogy körülbelől elég legyen hozzá. — Mennyi ós forrás volt akkor vékonyabb és tisztább! Görögország legszebb korában „az ifjú tanult olvasni, írni, számolni, lanton játszani, birkózni és minden más testgyakorlatot végezni.“

állapot szempontok alatt, azután Brassó város és a megye 3 járásának ismertetése következik, ugyanazon szempontokból tárgyalva a bennök levő községek mindenikét.

A művet „tanítóársaimhoz“ czimzett zárszó fejezi be, melyben szerző munkája célját a következőkben fejezi ki: „A kiindulási pontnak, Brassónak, módszertani feldolgozása utmutatás akart lenni a tanítónak arra nézve, hogy saját községéből indulva ki, mit és miként dolgozzon fel helyi körülményeihez képest abból, mi a munka második részében, a megye egyes községeiről elmondva van. E munka tehát egy *gyűjtemény*, melyből kiki saját szükségéhez képest válogathat a tanításhoz anyagot, a hol kell pótolja; a hol kell rövidíti. Arra törekedtem, legyen miből válogatni. Figyelmes tanító eligazodik belőle.“

Szerzőnek e nyilatkozata mögkönyviti rövid ismertetésemet.

Mint a menetből látható, szerző nem halad rossz úton. Legfőbb kifogás alá eshetik munkájában az, hogy úgy Brassó város, mint a megye általános és a községek leírását a túlságig terjedelmesen és az aprólékosáig részletesen dolgozta ki. Oly terjedelemben tanítani a lakóhelyet nem lehet, meg szükségtelen is. Kivánni sem lehet egy III. o.-beli tanulótlól, hogy pl. Brassó város területe mily nagy kat. holdakban, hány százalék belőle szántóföld, rét, erdő, legelő stb. Mennyi tőkék van az egyes pénzüzeteknek? Az egyes községekben mennyi a magyar, román és szász lakosság? stb. stb.

A népiskolai földrajz tanítást számokkal tele tölteni a községeket a változás alá eső járasok szerint tárgyalni: ma már túlhaladott álláspont.

1) Erre szorított „a jobb családok gyermekeinek“ nevelése. Tegyük hozzá azonban, hogy a zenetanítónál megtanították néhány vallásos és nemzeti dal éneklésére, Homeros, Hesiodos és a lyrikus költők darabjainak könyv nélküli tudására, a paeanra, melyet dalolt a háborúban s Harmodius dalára, melyet az asztalnál mondott el. Valamivel idősebb korában hallgatta a szónokok beszédeit az Agorán, a határozatokat s a törvényekre hivatkozásokat. Socrates idejében, ha érdeklődött, elment hallgatni a Sophisták vitaközségeit és előadásait; igyekezett, hogy beszerezzen egy könyvet Anaxagorastól vagy az eleai Zenotól; némelyek a geometriai bizonyítások iránt érdeklődtek. De egészen véve a nevelés egészen testgyakorló és zenei volt, és a kevés óra, melyet a két testgyakorló idő közt bölcséleti értekezletek hallgatására fordított, nem hasonlítható inkább össze a mi 15–20 évi classicaei és szaktanulmányainkkal, mint az ő 20–30 tekercs papyrus-kézirataik a mi 3 millió kötetnyi könyvtárainkkal. — Mindez ellentétek csak egyet mutatnak, azt, mi megkülönböztet egy első hévből eredő első fölpezsdülésű és új mivelődést egy kidolgozott és összetett mivelődéstől. Kevesebb eszköz és szerszám, kevesebb ipari kézmű, kevesebb társadalmi gépezet, betanult szó, szerzett eszme, kisebb örökség és kisebb teher, természetesen könnyebben is kezelhető; egyenes előmenetel és rá egy helyről eredő ösztön, sem krisisek, sem eltérő erkölcsök; következőleg a tehetségek szabadabb mozgása, az élet egészségesebb fölfogása, kevésbé elgyötört, kevésbé túlfeszített, kevésbé kifacsart lélek és értelem: ime életöknek ezzel a fő vonásával találkozunk újra művészetökben.

1) Platon Theages.

Előnyére vált volna a műnek az, ha szerzője egész határozottsággal kiválasztotta volna belőle azt az anyagot, melyet épen a III. osztályban tanítani kell. A tanítóra bizni a feldolgozandó és feldolgozható anyagot, nem mindig czélszerű és indokolható. Pl. szerzőnek az az állítása, hogy a brassói ev. ref. vallásúak „bérházban imádják az Istent,“ egyes tanítók részéről a magyarság és felekezetiellenesség ellen való kicsinyitére is felhasználható.

Szerző szerint e munka gyűjtemény a megye összes helységeinek természeti és társadalmi viszonyairól. Értelmes tanító válogathat belőle s a munka második részének kivételére nézve követheti dr. Emericzy G. és Kárpáti E. földrajz tanítási vezérkönyvében letett irányelveket. Nem különben jól használható ily irányban Adorján M. volt dévai gyak. isk. tanítónak „Szülőföld és honisme“ cz. kis munkája. Az ezekben felállított elvek és irányok, az ily egybegyűjtött anyagnál feltétlenül sikerre vezetnek.

A megye helységeihez csatolt rövid történelmi vázlatok, melyek hivatva vannak a tanulókat szülőhelyök történetével megismertetni, valamint az, hogy a különböző nemzetiségekről és felekezetekről a kellő tisztelettel és pártatlanul szól: a műnek csak érdeméül szolgál.

Összegezve a mondottakat, a fentebbiekben kimutatott követelményeink mellett is elmondhatjuk, hogy szerző derék munkát végzett és kitűzött célját elérte. S ámbár a megye és községeinek ismertetése ellen kifogásokat tettünk, az egybegyűjtött becses anyag felhasználása tekintetéből, mégis az illetékes tanítók figyelmébe ajánljuk e művet.

S. J.

Sirisaka Andor pécsi tanító „A babonáról“ czimű jeles népkönyv szerzője lapunk útján tudatja a t. olvasó közönséggel, hogy e népkönyvének első kiadása, mely 3000 példányban jelent meg, — teljesen elfogyott. Szerző több oldalú felszólításnak engedve, könyvét újból kiadta. E második kiadásból — melyhez egyezersmind mellékelve vannak azok a bírálatok és ismertetések, melyek e kis műről az elmúlt év nyarán a lapokban megjelentek — egy példány lapunknak is beküldetett. Az említett melléklet áttekintése után meggyőződünk, hogy e jóra való s mindenestre pártolásra és terjesztésre érdemes népkönyvről lapunkon kívül a múlt évben megjelent 516 magyar hirlap (folyóirat, szakközlöny stb.) közül átlag nem kevesebb, mint 80 fővárosi és 300 vidéki lap hozott kedvezőbbnél kedvezőbb kritikát. Ilyen irodalmi sikert vidéki író még eddig nem igen ért el! Kivánjuk az ügy érdekében, hogy e második kiadás is oly gyors elterjedésnek örvendjen, mint az első. Megrendelések — legczélszerűbben posta-utalvánnyal — szerző czimére, (Pécs, Agoston-tér 1. sz.) intézendők, ki aztán a könyvet keresztkötés alatt *bérmentve* azonnal meg fogja küldeni. *Egy példány ára 50 kr.* A ki 10 példányra 5 frtot előre beküld, egy könyvet tisztelet-példány gyanánt kap. A lehető legmelegebben ajánljuk e kis művet mindenkinék, de különösen a papok, tanítók és jegyzők szives figyelmébe s pártfogásába, mint a kik legtöbbet tehetnek a babonás köznéps az ifjúság felvilágosítása és művelődése érdekében.

Beregmege népoktatásügye 1876—1886. években. Irta: Halász Ferencz kir. tanfelügyelő. Az eladásból befolyó összes jövedelem a beregmegei tanítóegyesület által létesítendő „tanítói árvaházi alap“ javára fordítottik. Ára: 50 kr.

A 122 oldalra terjedő csinos kiállítási füzet három részre oszlik. Az I. rész a népiskolai közoktatás főbb tényezőinek összehasonlító áttekintését foglalja magában 1876—1886-ig. A II. rész a népoktatási állapotok részletes ismertetését adja. A III. rész kimutatást nyújt a népoktatási tanintézetekről az 188⁵/₆. tanévben megjelölve külön-külön az egyes községeket, a tankötelesek és az iskolába járók számát, az iskolák jellegét és fokozatát, a tanítók nevét és évi javadalmozását. E füzet, a melynek szakszerű és a legkisebb részletekre kiterjedő gondos összeállításáért méltán megérdemli szerző az elismerést és dicséretet, hű képét tárja fel előttünk Bereg megye népoktatási állapotának. A jelzett tíz év alatt jelentékeny haladást tett a népoktatás Bereg megyében. Ma már 58 magyar tannyelvű állami népoktatási iskola van e megyében nagyobbára olyan nem magyar lakosságú népesebb községekben, a melyek az illető vidékek központjául szolgálnak. Ezen iskolákra talán sehol sincs oly nagy szükség, mint épen hazánk ezen határszéli megyéjében, melyben a magyar kultúra a legnagyobb figyelmet és gondot igényli, mert minden 100 lakosra csak 44 magyar, ellenben 50 ruthén és 6 német esik. Ehhez számítva még a megye legnagyobb részének valóban nyomasztó anyagi viszonyait: könnyű belátni, hogy Bereg megyében a kultúra hazafias szelvényben fejlesztése nem könnyű feladat. E feladat megvalósításában nagy tevékenységet és áldozatkészséget fejtettek ki mindazok a tényezők, a melyek együttműködésére elengedhetlen szükség van: állam, egyház, társadalom, községek, közigazgatási bizottság és a tanfelügyelőség. A megye buzgó és tevékeny tanfelügyelőjének, ki a legnagyobb odaadással és törhetlen eréllyel teljesíti nemes feladatát a sokféle súlyos akadályok daczára is, igen nagy része van az eddigi siker kivívásában.

„Protestáns Néptanító“ czimen új nevelés és oktatásügyi hetilap indult meg a folyó év elején. Felelős szerkesztő: Solyom Antal. Társzerkesztők: Simon Károly, Vincze József, Tóth Mihály. Kiadó: Szabó Ferencz. A szerkesztőség Hajdu-Böszörményben és a kiadóhivatal Hajdu-Nánáson van. A lapnak, mely több protestáns tanítóegylet rendes közlönye, a tulajdonosa egy fentartó testület, a mely tetszése szerint választja a szerkesztőt és szabadon rendelkezik a kiadói jogra nézve. E fentartó testületbe választhat mindenik protestáns tanítóegylet, a mely a lapot hivatalos közlönyéül elfogadja, egy állandó tagot, a nélkül, hogy a lap fentartására anyagilag kötelezve lenne. A lap jövedelmének azt a részét, a mely a szükséges kiadásokon felül megmarad, a hazai protestáns tanítók rendelkezésére bocsátja a fentartó testület. A lap feladatát tűzte ki maga elé: kutatni s felmutatni a protestáns iskolák haladását gátló akadályokat és azokat a tényezőket, a melyek ezen iskolák haladását elősegítik; megismertetni a protestáns tanítók erkölcsi és anyagi helyzetét a haza különböző vidékein és küzdeni ennek a helyzetnek a javulásáért; minél sikeresebbé tenni a protestáns tanítóegyletek működését.

EGYESÜLETI ÉLET.

A kolozs megyei tanítótestület gyalui köre folyó tanévi I. rendes tisztújító gyűlését folyó hó 22-én tartotta Gyaluban az áll. el. iskola helyiségében e lapban már előre jelzett programmal. Lefolyása a következő volt:

Előzetesen 9—¹/₂10-ig tanítást tartott Ackerman Kornélia segédtanító az I. leány osztályban; ismertetvén a 12-öt, bemutatta a fölvevő számkörben számoltató módszereit. A nyilvános tanítást bírálat követte, mely kiterjeszkedett a gyermekek már szerzett számtani ismeretére is. Tanító k. a. módszertani eljárását helyeselték, s tanítása teljesen sikerült.

A gyűlést Bocz István köri elnök felolvasással nyitotta meg. Visszatekintvén körünk három évi fennállása óta felolvasott munkáink irányára, helyesli a gyakorlati tételeket, míg a társadalmi kérdések tárgyalásától óva int. Gyöngye szavunkat a társadalom vagy nem tudja, vagy nem is akarja meghallani. Kiállításunk elvesz nyom nélkül. A gyakorlati dolgokkal önmagunkat erősítjük; megerősödvél kifelé terjeszkedhetünk, hathatunk majd a társadalomra is. Ha visszaidézi emlékezetében eddig kidolgozott tételeinket, sok olyat talál köztük, a melyeket hasznosabbak helyesíthettek volna. Hogy jövőre ezt kikerüljünk, ajánlja egy tagtárs „körünk teendői“ czim alatt már ezelőtt felolvasott műve alapján a tovább haladást. Üdvözlővén a tagokat, a gyűlést megnyitja.

A tisztújítás megtörténvén, a kör tisztviselői lettek: Bocz István elnök és alólírott jegyző.

Most Kabos Emma szucsáki áll. iskolai tanító tartotta meg felolvasását „népünk egy figyelemre méltó hibájáról.“ Vonzó előadással állította szemünk elé azt a romlást, a mely a társadalom minden rétegében mélyebb gyökeret ver: a fiataloknak szülők és öregek iránt való tiszteletlenségét. Jó lélekkel tett megfigyelései tette készítetik őt s hite szerint minden néptanítót. Habár keveset tehetünk is e tekintetben — mert a baj okozói s orvosai leginkább a szülők — tétlenül néznünk nem szabad. Szoktatással, példaadással s a történelem czéltatos tanításával sokat hathatunk növendékeinkre. A felolvasás után felhangzott éjenzés bizonyítja, hogy a k. a. felolvasása általános tetszésben részesült. A felolvasás, mely a bővebb tanulmányozást s a kiviteli módzatok fejtegetését méltán megérdemli, vállalkozó Bocz István tagtársnak adatott át a jövő gyűlésre vitatétel alakjában leendő kidolgozás végett.

Következett Póczi Gyula gyalui tanító felolvasása. Tárgya: „Számítatás az I. korosztályban.“ Tananyaga a 2)-as számkör, melynek felosztása 10 hónapon keresztül az első hónapokban kevesebb, később fokozatosan mind több-több részletet ölel fel. Módszere kérdezve-kifejtő folytonos szemléltetéssel kötve össze. Egyes találó példákkal világította meg eljárását. A felolvasás igen jó képet nyújtott az I. II. korosztályú népiskola kezdő tanulói számtanítására. E gyakorlati felolvasás bizonyára nem marad haszon nélkül.

A jövő gyűlés Gyaluban lesz, érdekes tárgysorozattal. Tanítást tart: Boczné, Burján Ilona; felolvas: Józsné, Bisztricsány Zefin; vitatélt dolgoz ki: Bocz István és szabad előadást tart „az egész számokkal való osztásról“ Józsa Dániel.

Az indítványok során alólírt megemlékező b. e. Váradai Károly kir. tanfelügyelőről, a felejtethetlen elhunyt munkásságáról, körünk iránt tanúsított jó indulatáról, annak a hitének ad kifejezést, hogy a szeretet, tisztelet, melylyel egykor őt körül vettük, most is épen úgy él emléke iránt. Kegeyelttel említsük e nevet; legyen öröm e név hallása s köteleesség érdeméhez méltóan fényessé és maradandóvá tétele. E tekintetben — mondja indítványozó — most tehetünk. Megyénk tanító testületének központjában egy bizottság alakult,

melynek czélja a boldogultnak sirjához gyűjtés útján nyerendő összeggel méltó emlékkövet emelni. Szóló kéri a kört, hogy e bizottságtól a fölszólítást be sem várva, indítson saját vidékén mindenik tagja által gyűjtést s annak eredményét a gyalui kör czimén, együttesen küldje rendeltetése helyére. Az indítványt egyhangúlag elfogadták, s reményünk van, hogy a kegyelet e párányi kifejezése méltó lesz az elköltözőtthöz.

Gyűlésünk szokott vendégei: Dézsi Gyula, Csákvány Ádám, Kántor József úrak most is megtiszteltek szives megjelenésökkel. Fogadják őszinte köszönetünk nyilvánítását. Eljöttek a gyalui román collégák is. Kezd közelegni „a nemzetiségek egyetértésére felderülő jobb jövő.”

És milyen volt a mai nap? kérdi valaki. Havas, szeles, hideg, még pedig a javából; de azért körünknek két szolgabírói járás területén lakó tagjai mind eljöttek: ki gyalog, ki szekéren a járatlan úton összeszerezva. Az örvendetes találkozás, barátságos kézszorítás, a közös ügyszeretet hamar fölmelegített mindnyájunkat. Oly jól éreztük magunkat, hogy jó későn is alig-alig indultunk neki az elvállás kényszerűségének. Legyen a mai nap szeretete példa; legyen e szeretet állandó, mert: „igy halál nem fenyegethet.”

Józsa Dániel,
köri jegyző.

V E G Y E S E K.

— Jubileumi előkészület. A felső nép- és polgáriskolai tanítók országos egyesületének a választmánya közelebből elhatározta a tiskár ajánlatára, hogy Gönczy Pál miniszteri tanácsos úr jubileuma alkalmára emlékérmét veret, a melynek arany példányát a jubiliansnak nyújtja át, bronzpéldányát pedig az egyesület tagjai szerezhetik meg; hogy a jubilians terjedelmes életrajzának a jubileum alkalmára leendő megírására dr. Kiss Áron egyesületi alelnököt kéri föl. Egyuttal, hogy a jubileum kellő őszhangban folyjon le, megbizta a választmány az elnökséget, hogy tegye magát érintkezésbe a tanfelügyelők körében alakult hasonló célú bizottság elnökével, Tóth József pestmegyei tanfelügyelővel s indítványozza egy olyan központi bizottság alakítását, melyben a népoktatási intézetek minden köre képviselve legyen. E központi bizottság feladata lenne a teljes intézkedési szabadságukat megtartó körök közt fentartani az összeköttetést.

— Véglegesítés. A nagyméltóságú vallás és közoktatási Miniszter úr Csorja Károlyt és nejét, Haller Ágnes, közelebből végleg megerősítette csúcsai állami iskolai rendes tanítói állásukban.

— Lemondás és áthelyezés. Berkesi Ilona b. hunyadi állami elemi iskolai s. tanítónő állásáról lemondott, mivel, a mint biztos forrásból értesültünk, az iskola kötelekét nem sokára a családjával fogja fölcserélni. E lemondás következtében megürült állomásra Ackerman Kornélia gyalui állami iskolai s. tanítónő, a gyalui állomásra pedig Ötvös Mária nagyszabeni állami iskolai s. tanítónő helyeztetett át.

— Tanítói áthelyezés. Bitai György petrozsényi állami elemi iskolai tanító a szucsáki állami iskolához helyeztetett át igazgatói minőségben. Hogy a Szucsákba ez előtt

pár hóval érkezett Nagy Alberttel mi fog történni, most még nem tudjuk, később azonban, ha sorsa eldőli, közölni fogjuk az eredményt.

— Tanítói fizetés rendezése. Debreczen városában, mint egyik tanügyi lap írja, nagyban folynak a tanácskozások a tanítói fizetések rendezése ügyében. Az eredményt, melyről annak idején meg fogunk emlékezni, nagy érdeklődéssel várjuk.

— Tanítóképző-intézeti benlakás. A kúmfélegyházi tanítóképző-intézetben nem sokára megvalósul a benlakás. A város részéről nagylelkűen följánlott telken diszes épületet fognak emelni, a melyben az intézeti növendékek benlakást és élelmezést nyernek.

— Járvány esetén kinek áll jogában beszüntetni az iskolát? E kérdésre, egy fölmerült eset következtében, kimondotta a nagyméltóságú belügyminiszterium Ugocsa-megye közigazgatási bizottságához intézett rendeletében, hogy járványok esetén, a betegségek teljes megszűnéséig, a közigazgatási bizottság zárhatja be az iskolákat.

— Tanítók jutalmazása magyarosításért. Pestmegye törvényhatósága a magyarosodást leginkább elősegítő néptanítók közt leendő kiosztásra 300 frt jutalmat szavazott meg. Tóth József tanfelügyelő megvizsgálta a megye területén lévő iskolákat, mely alkalommal a magyarosodás szép előhaladását tapasztalta mindenütt. Ajánlata alapján a megszavazott összeget 10 néptanító közt osztották meg oly módon, hogy ketten 50—50 frt., nyolczan pedig 25—25 frt. jutalomban részesültek.

— A bibliaterjesztés ügye hazánkban. A „Britt és külföldi bibliaterjesztő Társulat” igen kedvezően nyilatkozik hazánkról mult évi jelentésében. „Ez — mondja a jelentés — a mi paradicsomunk. Itt egyenesen a főbb helyekről kapjuk a bibliaterjesztési szabadalmakat. Nagy, jó és nemes barátaink vannak Magyarországon, kik becsülik a bibliaterjesztő Társulat munkáját.” E társulat működéséről megemlítjük a következő érdekes adatokat. A társulat a mult évben 4.123,904, megalakulása óta pedig 108.320,869 egész és részbibliát terjesztett el a földön mintegy 270 különböző nyelven. Hazánkban az 1885. évben összesen 61,855 biblia s a budapesti országos Liállítás alkalmával 40,688 újtestamentum kelt el.

— A félnapos tanítás ügye. Tanos Imre indítványát, melyről lapunk mult számában tettünk említést, a félnapos tanítás előnyös voltának a kimondására nézve, nagy többséggel elvetette a budapesti tanítótestület és azt határozta, hogy a városi hatósághoz részletesen kifejtett fölterjesztést fog intézni, melyben a fővárosi iskolákban a félnapos tanításnak évről évre leendő fokozatos beszüntetését kéri.

Szerkesztői izenet. K. J. B. Hunyad. A tudósítás erre a számra későn érkezett; a következő számban adni fogjuk. A másik küldeményt még nem nézhettük át és így nem nyilatkozhatunk most róla.

Szerk.

TARTALOM: A községi iskolák nyomorúsága. Kovácsi Antal. — Az emlékező tehetség neveléséről. Zajzon Dénes. — Tárca. A régi és új miveltég. Dr. Ferenczi Zoltán. — Szemle. — Egyesületi élet. — Irodalom. — Vegyesek.